

драматичного циклу „Не отвержи мене...” знайде своє продовження в українській музиці першої половини ХХ століття, зокрема в доробку С.Людкевича. Віддалено можна б знаходити драматизацію циклічної форми, що її накреслив Березовський, і у симфоніях Л.Бетховена, П.Чайковського, частково В.Моцарта.

Зауважимо, що в 1760-х роках у творчості українського митця сформувалися класицистські принципи, які через певний час і по-іншому сформувалися у симфоніях Бетховена, чи вже в інших історичних умовах та на іншій стильовій основі у доробку Чайковського.

Березовський своєю музикою заклав основи українського класицизму, він у 1760-х роках сформував новий жанр - циклічний хоровий (чотиричастинний) концерт - і став його видатним майстром.

УДК 378.016:78.03(477)

Т.О. Бодрова

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ

В статті розкриваються умови ефективного вивчення майбутніми вчителями музики українського музично-педагогічного насліддя. С цією метою пропонується створити організаційно-методичну систему, що складається з двох частин: вибору навчального матеріалу для вивчення та творчого взаємодіяння викладача та студента. З умов педагогічного управління цим процесом виділено: наявність зацікавлених диалогічних відносин «викладач-студент», організація вивчення джерел згідно технологічних модулів.

Ключеві слова: українське музично-педагогічне насліддя, педагогічне управління, організаційно-методична система.

Conditions of the effective study of Ukrainian musical-pedagogical heritage by future teachers of music are revealed in the article. With this purpose it is offered to create organizational-methodical system, which consists of two parts: selection of educational material for study and creative interaction between teacher and student.

Key words: Ukrainian musical-pedagogical heritage, pedagogical direction, organizational-methodical system.

В умовах докорінного оновлення системи освіти в Україні виникла гостра необхідність переосмислення багатьох питань історії розвитку вітчизняної педагогіки. Цілком природно, що питання національної школи сучасні науковці пропонують розглядати крізь призму української ментальності з урахуванням таких аспектів, як ідейно-змістовний, інструментальний, структурний та історико-інтерпретаційний (Сухомлинська О.В., Калениченко Н.П., Ільченко Ж.Д.) [1, 8].

У процесі реалізації програми «Трансформація гуманітарної освіти в Україні» дуже важливо, «щоб не переривався ланцюг поколінь, щоб надбання, відкриті, напрацьовані та випробувані українськими освітянами,

або ввійшли органічною частиною в започатковані нині процеси, або ж стали тією основою, на якій будуватиметься подальша педагогічна наука та школа в Україні [1, 79–80]. На думку вчених, дотримання вищеназваних положень додасть цілісності й системності історико-педагогічним дослідженням, зробить предметом серйозних наукових роздумів такі явища, як еволюція світоглядної моделі педагогічної думки, розвиток педагогічних поглядів видатних українських вчителів-просвітителів, адаптація педагогічних явищ минулого до сьогоденних умов тощо. Науковці впевнені, що звернення до набутків національної школи та педагогічної думки окреслить напрямок їх вивчення у історичному просторі.

Перед мистецькою педагогікою та учителями мистецьких дисциплін поставлено завдання серйозного та вдумливого опанування національних музично-педагогічних джерел минулого, їх детального професійного аналізу й використання у навчанні та вихованні підростаючого покоління.

Історико-педагогічний підхід як основний принцип науково-дослідної роботи з надбаннями минулої культури є важливим і в реалізації такого суттєвого компоненту фахової підготовки майбутніх вчителів музики як опанування музично-педагогічного доробку українських композиторів. Для цього необхідно з сучасних позицій оцінити спадщину музикантів-педагогів минулого, здійснивши об'єктивний професійний аналіз її художніх та теоретико-методичних аспектів, визначити найефективніші можливості використання кращих музично-педагогічних джерел в національному музично-естетичному вихованні учнів. Вивчення джерел української музично-педагогічної спадщини /скорочено УМПС/ у процесі фахової підготовки може здійснюватись успішно за умови управління цим процесом викладачем при активній ролі студента. Ця складна багатоаспектна діяльність має бути організована з урахуванням позиції вчених щодо особливостей процесу педагогічної взаємодії суб'єкту та об'єкту навчання (Н.Ф.Тализіна, Ю.К.Бабанський, П.Я.Гальперін) [2, 3].

Метою управління навчально-професійною діяльністю є перетворення об'єкту названої діяльності в її суб'єкт, а як так, то й участь в ній студента на рівні самоуправління. Перед викладачем стоїть завдання вибору оптимального «дозування» свого впливу, утримання при цьому співвідношення: чим більша міра прямого управління – тим нижче рівень самостійності в роботі студента, чим менша міра такого впливу – тим активніша й самостійніша буде його діяльність. Цілком зрозуміло, що студент стає суб'єктом управління своєї діяльності не відразу. Адже особистість розвивається в умовах спільної співпраці спочатку при керівній ролі викладача, потім – в умовах рівноправного управління, і тільки після цього – в режимі самоуправління. У процесі формування у студента професійних знань та практичних умінь викладач повинен давати йому можливість діяти з кожним разом більш самостійно.

Зміст *організаційно-педагогічної діяльності*, пов'язаної з управлінням процесом опанування студентами джерел *УМПС*, складається з 6-ти компонентів. Окреслимо особливості кожного.

1. Організація пізнавально-прогностичної діяльності студентів з вивчення джерел спадщини, мета якої – набуття студентами умінь планування, ціле покладання, формулювання завдань; формування у них умінь опановувати історико-педагогічну інформацію; оволодіння новими історико-педагогічними та музично-історичними знаннями, в тому числі знаннями з *УМПС*.

2. Організація практично-прикладної діяльності, через яку здійснюється формування системи загально педагогічних професійних умінь /комунікативних, організаційних, контрольно-оцінних, дослідницьких/.

3. Організація виконавсько-інтерпретаційної діяльності, в процесі якої набувають розвитку спеціальні музичні уміння – інструментального та вокального виконання, диригування, ансамблевої гри, ансамблевого співу тощо.

4. Формування ціннісних орієнтацій студентів, осмислення *УМПС* як системи професійних якостей; формування потреби в оволодінні джерелами спадщини, в тому числі ставлення до *УМПС* як до предмету та засобу професійної діяльності.

5. Організація творчої діяльності студентів, в процесі якої створюється можливість реалізації творчого потенціалу кожного, виконання задуму на високому професійному рівні.

6. У сфері саморегуляції формування незалежних поглядів, суджень, підходів у тлумаченні матеріалів спадщини, свободи вибору у визначенні творчих завдань та засобів їх вирішення, контролю результатів своєї діяльності; розвиток рефлексивних процесів /аналіз педагогічних дій, самоконтроль, самооцінка/.

Для забезпечення ефективності процесу успадкування джерел *УМПС* пропонується дотримуватись певних *організаційно-методичних умов*:

- організація процесу успадкування в контексті майбутньої професійної діяльності;
- цілеспрямована орієнтація на формування професійно-значимих якостей особистості майбутнього учителя;
- створення організаційної системи, яка б охоплювала у цілісності всі основні ланки процесу успадкування, а саме: структуру змісту навчального матеріалу, методик управління діяльністю викладача, пізнавально-практичну діяльність студентів.

Розглянемо більш детально кожен з ланок цієї організаційно-методичної системи.

ДОБІР НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ.

У доборі джерел *УМПС* для вивчення важливе значення має зацікавлене ціннісне ставлення як студента, так і самого викладача до

матеріалів спадщини, уміння вірно визначити мету, зміст, форму та послідовність етапів роботи з джерелами. Добирати джерела пропонується за такими критеріями:

- відповідність змісту джерел цілям і завданням музично-виховної роботи у школі, враховуючи освітнє, світоглядне та виховне значення джерела;

- можливість перспективного використання студентами музичного та теоретико-методичного матеріалу спадщини у своїй навчально-професійній діяльності, а саме у процесі вивчення курсів «Методика музичного виховання у школі», «Історія української музики», під час індивідуальних занять з спеціального інструменту, постановки голосу, диригування, ансамблевої гри, а також на педагогічній практиці, спецсеминарах, у проблемних та творчих групах;

- перспектива формування засобами спадщини професійно-особистісних якостей студентів, їх фахових знань та умінь.

Музичний та теоретико-методичний матеріал спадщини для зручності практичного застосування можна умовно розподілити на 3 групи.

До першої групи входить навчальний музичний матеріал, включений у шкільні програми з предмету «Музика», що рекомендується студентам до вивчення в силу його важливості у музично-естетичному вихованні учнів. Так, результати аналізу зразків української музично-педагогічної спадщини, що увійшли у програму «Музика» (укладачі О.Я.Ростовський, Л.О.Хлебнікова, Р.О.Марченко), показали: для успішної роботи у школі майбутнім учителям необхідно опанувати насамперед такі пісенні джерела, як «Проліски» Я.Степового, Збірка пісень-ігор для дітей «Весняночка» А.Верховинця, збірка танків та веснянок «Молодощі» М.Лисенка, «Шкільний співаник» Ф.Колесси тощо.

Щодо збірки Я.Степового «Проліски», то пісні з неї дуже широко використані укладачами програми і тому потребують ретельного вивчення. Студентам у їх вокальному репертуарі радимо мати такий матеріал: «Зимонько-снігуронько», «Я маленький хлопчик», «Сніжинка», «Ягілочка», «Зоре моя вечірня», «Літо минулося», «Зайчику, зайчику», «Зоре моя вечірня».

Та ж програма пропонує інструментальні, вокальні та вокально-хорові твори вітчизняних композиторів минулого для слухання музики у школі. Вважаємо, що майбутнім учителям важливо вміти виконувати такі твори українських композиторів для фортепіано: В.Сокольський «Пташка» / 1 кл./, П.Козицький «Новелета» / 3 кл./, В. Барвінський «Думка» / 3 кл./, Я. Степовий «Прелюд пам'яті Т.Г.Шевченка» / 5 кл./, І.Шамо «Володимирка» з циклу «Картинки російських живописців» / 5 кл./, М.Лисенко «Меланхолійний вальс» сі-мінор / 6 кл./, Л.Ревуцький «Пташина коліскова» / 6 кл./, М. Лисенко «Елегія» / 7 кл./, С. Людкевич «Пісня без слів» / 7 кл./.

Вищеназвані твори – яскраві, образні, з різнобарвною емоційною палітрою рекомендуються для вивчення таких важливих для формування дитячого світогляду тем як «Про що відповідає музика» /1кл./, «Розвиток музики» /3 кл./, «Чи можемо ми побачити музику» та «Чи можемо ми почути живопис» /5 кл./, «Взаємопроникнення легкої й серйозної музики» /7 кл./.

Слід сказати, що твори українських композиторів минулого для дітей представлені у програмі «Музика» не досить широко. Майбутньому учителю для продуктивної й творчої педагогічної праці для вирішення завдань національного музичного виховання не обійтись без опанування творів за програмою, а також більш широкого кола музично-педагогічних джерел, що мають вагомий художній та дидактико-виховний потенціал.

Другу групу джерел складає музичний матеріал для використання на уроках музики та в позаурочній виховній роботі, що не входить до шкільної програми. Музичні твори цієї групи рекомендуються до вивчення з метою розширення кола музичних знань студентів, поповнення їх виконавського репертуару. Ці музично-педагогічні джерела вільно обираються самими студентами або рекомендуються викладачем залежно від професійних потреб, мотивів діяльності майбутнього вчителя, його бажань, інтересів /при врахування вікових та фізіологічних можливостей учнів, рівня їх музичної культури/. Наприклад, під час слухання музики учнями 1 класу дуже цікавим матеріалом може стати збірка Н.Нижанківського «Фортепіанні твори для молоді» та фортепіанний цикл П.Козицького «Сторінка дитинства». Яскраві музичні образи та нескладна для виконання фактура дозволяють використовувати це джерело як слухову наочність з метою розширення кола музичних вражень учнів.

Для збагачення музично-педагогічного репертуару учителя рекомендується збірка пісень для дітей А.Кос-Анатольського «Журавлик». Насичена образна палітра, поєднана з майстерно створеною для дитячого виконання нескладною й виразною мелодією, послужиться учням молодшого та середнього шкільного віку. Діти із задоволенням співають пісні «Сонечко», «Карпатська легенда», «Чабанець», «Сестричка Марійка», «Ліщина», «Кукурічки» тощо.

Радимо ознайомити учнів молодших класів з чудовою вокальною збіркою для дітей Л.Ревуцького «Сонечко». Музичний матеріал цього джерела, цікавий і доступний дітям, стане у пригоді вчителю для проведення музичних свят, ранків, театралізованих вистав та інших позакласних виховних заходів.

Важливим для студента, як майбутнього учителя музики, є вивчення зразків українського дитячого фольклору: колядок, щедрівок, веснянок, ігор – танків, ігор – пісень, послівок, закличок, забавлянок, дражнілок, коліскових тощо. Цей універсальний матеріал можна з успіхом використати у будь-якому виді музично-виховної діяльності на педагогічній практиці у школі.

До *третьої групи* матеріалів української музично-педагогічної спадщини можна віднести теоретико-методичні джерела та інструктивно-методичні розділи джерел мішаного типу. Ознайомлення з основними позиціями музично-виховних систем відомих музикантів-педагогів, а також з їх слушними методичними рекомендаціями збагачує знання студентів про історію мистецької освіти в Україні, а також створює можливість використання цього цінного досвіду для формування свого педагогічного світогляду та власного методичного інструментарію.

Для сучасного вчителя надзвичайно цікавим історико-педагогічними матеріалами другої половини XIX століття є підручники з педагогіки видатного українського філософа та педагога П.Д.Юркевича. Музика і спів є складовою педагогічної філософії майстра, зрощеної на могутньому корінні гуманізму Г.Сковороди [4], [5].

Необхідними для роботи вчителя-хормейстера є підручник М.Леонтовича «Практичний курс навчання співу у середніх школах України», з якого студенти можуть почерпнути цікаву інформацію про особливості вокально-хорової методики автора, використати його рекомендації у своїй практичній роботі.

Методичний арсенал майбутнього вчителя збагатить й система педагогічних принципів та практичних порад Ф.Колеси для роботи з шкільним хором та у вивченні основ музичної грамоти /збірка «Шкільний співаник»/.

ВЗАЄМОДІЯ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДЖЕРЕЛ МИНУЛОГО.

Основне призначення викладача в організації роботи творчої групи студентів з вивчення музично-педагогічної спадщини полягає у психолого-педагогічному забезпеченні ефективного перебігу етапів цього процесу. Характерною особливістю такої діяльності викладача є науково обгрунтоване керування усіма ланками пошукового мислительного та операційно-діяльнісного процесу від усвідомлення проблемної ситуації, мети опанування джерела, постановки й виконання операційно-практичних завдань до аналізу виконаної роботи. Викладач, крім того, створює сприятливий морально-психологічний клімат для досягнення позитивного результату. Психологи вважають, що таке керівництво може бути 2-х видів: пряме, безпосереднє, та непряме, опосередковане [6]. Якщо при опосередкованому керівництві викладач керує за допомогою відбору й певної організації змісту матеріалу спадщини /саме цей вид превалює у взаємовідносинах викладача й студента/, то безпосередній вплив йому необхідний для коригування й контролю діяльності у вигляді вказівок, рекомендацій, опитування тощо. Складається враження, що діяльність викладача ніби переноситься на другий план, стає непомітною. Але це не заважає методисту керувати творчим пошуком студентів, стимулювати розв'язання ланцюжка пізнавально-практичних операцій. Тут провідними засобами виступають допоміжні запитання, короткі коментарі, зауваження,

повідомлення факту, пояснення невідомого або незрозумілого студентам явища, членування мети на завдання. Яскравим прикладом для студентів може стати виконання викладачем музичного твору або його фрагменту, проведення лекції, музичної бесіди.

Продуктивність діяльності викладача визначається, по – перше, тим, наскільки конструктивною щодо конкретних умов є складність, об'єм, послідовність вивчення нового матеріалу, по – друге, наскільки вдається максимально «включити» самих студентів у процес усвідомлення і розв'язання завдань. Для цього викладач створює проблемні ситуації, використовуючи низку завдань та цікавих питань, стимулює пошук нових способів розв'язання проблеми, координує індивідуальну чи групову роботу тощо. Найголовніше, щоб студенти зайняли активну творчу позицію, виявили бажання опанувати не завжди легкий до сприйняття й виконання матеріал. Якщо предметний діалог між учасниками спілкування відсутній, то не відбувається здебільшого й особистісного розвитку суб'єктів творчої взаємодії.

Наявність зацікавлених діалогічних стосунків та ділового співробітництва в пошуковій діяльності є характерною ознакою методичного забезпечення успішності розгортання роботи. Саме продуктивний діалог як основа бесіди забезпечує інтенсивне ділове спілкування викладача з студентами й останніх між собою. Проблемно-пошуковий діалог – це не серія випадкових запитань і відповідей, а взаємопов'язані репліки, об'єднані актуальною для тих, хто спілкується, проблематикою. Повноцінний діалог передбачає побудову логічного ланцюжка проблемних та інформативних запитань /здебільшого з боку викладача/ і відповідей студентів, які в сукупності визначають основний напрям пошуку істинного знання й зумовлюють виникнення кількох взаємопов'язаних діалогічних ситуацій.

У діалогічній взаємодії викладача і студентів на перший план виступає оволодіння методичними, музичними та загальнокультурними знаннями. Про результативність діалогу також свідчать нові психічні утворення – мотиви, прийоми мислення, переконання тощо. Вчені – психологи зазначають, що саме в умовах багатомірного проблемного діалогу мислення знаходиться на найпродуктивнішому рівні, адже включає і власне бачення дискусійної проблеми, і обґрунтування своєї позиції, і пошук найприйнятнішого рішення /А.В.Фурман, Н.Ф.Тализіна/. Отже, чим ширше студенти включені у проблемно-пошуковий діалог, тим інтенсивніше формуються у них здатність до творчості та співтворчості. Адже розуміти смисл продуктивного діалогу, займати в ньому власну конструктивну позицію, розпоряджатися своїми знаннями та професійними вміннями означає проявляти творчість в будь – яких ланках педагогічної взаємодії, а саме в діалогічних системах «викладач – студент», «студент – студент», «студент – джерело», «студент – учні».

Отож, головною умовою ефективності вивчення джерел УМПС можна вважати творчий характер діяльності студентів. Його суть полягає в організації названого процесу таким чином, щоб суб'єкт діяльності хотів і міг ставити й реалізовувати намічені цілі, невимушено розв'язувати професійні завдання. Результатом є не тільки здобуті знання та уміння з УМПС /музично- історичні, педагогічні, методичні тощо/, але й розвиток різноманітних здібностей /розумових, спеціальних музично-виконавських, творчих/. Тоді умовами, за яких вивчення й використання спадщини в різних формах фахової підготовки студентів стане найбільш оптимальним, виступають емоційно-ціннісне, творче ставлення до спадщини, самостійність, активність студентів у вивченні та використанні матеріалів спадщини, в т.ч. володіння методами залучення учнів до музично-творчої діяльності. Така активність – конкретний показник діалектичної єдності та взаємозв'язку процесів викладання та учіння.

Організація кожного з етапів процесу опанування джерел УМПС з боку викладача-методиста має свої особливості, а саме:

- **ПІДГОТОВКА ЗАВДАНЬ** для студентів до технологічних модулів включає формування алгоритму підготовки завдань для самостійної роботи; озброєння інструктивними матеріалами у вигляді: довідкового матеріалу з теми модуля /міні модуля/, інструкцій щодо виконання завдань; критерію оцінок якості виконання завдань; списку джерел УМПС; списку музикознавчих та педагогічних джерел; конкретних першоджерел спадщини за темами модулів.

- **УПРАВЛІННЯ** процесом безпосереднього опанування включає вибір алгоритмів управління залежно від етапів опанування; конкретизацію вибору навчального модуля, способів і прийомів орієнтації студентів в матеріалі, корекції процесу засвоєння; визначення рівня засвоєння навчального матеріалу модулів; формулювання висновків щодо засвоєння модулів і проблем, які виникли в ході цього процесу; створення рекомендацій студентам, вчителям, батькам з питань опанування спадщини, а також рекомендацій, спрямованих на стратегію модульного опанування УМПС.

Враховуючи ці особливості, пропонується схема, за якою можна більш системно досягнути етапи та зміст взаємодії викладача і студента в опануванні матеріалів спадщини українських композиторів.

СИСТЕМА ВЗАЄМОДІЇ «ВИКЛАДАЧ-СТУДЕНТ»

/ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА КОМПОНЕНТИ/

Зміст матеріалу та використані методи	Діяльність студентів	Діяльність викладача
1. Представлення матеріалу для вивчення, розмірковування /демонстрація/.	Зосередження уваги під час викладу викладачем інформації, розуміння логіки та змісту	Розкриття історико-культурних та педагогічних аспектів певної теми, зіставлення різних гіпотез,

	<p>проблемного викладу. мислене наслідування розв'язання способів проблеми.</p>	<p>поглядів: доступність та емоційність викладу; зв'язок наукових фактів з педагогічною практикою; використання відомих студентам понять.</p>
<p>2. Спільна пошукова діяльність викладача і студентів /дискусія, продуктивний діалог, евристична бесіда, евристичне моделювання/.</p>	<p>Наявність базових знань та сформованість прийомів мислительної діяльності; співробітництво з викладачем на складних етапах вивчення джерел: участь у постановці та розв'язуванні виявленої проблеми /висунення припущень, обґрунтування гіпотези/; активність проектно-пошукових та комунікаційних дій; професійний інтерес до власної діяльності.</p>	<p>Повідомлення інформації, що містить суперечливі судження; допомога у формулюванні проблемних завдань та їх вирішенні; допомога у формулюванні висновків і узагальнень.</p>
<p>3. Самостійна пошукова діяльність /студентське дослідження, експеримент, розв'язування практичних та теоретичних проблем, виконання локальних дослідницьких завдань/.</p>	<p>Наявність сформованих умінь аналітико-синтезуючої діяльності; утворення професійного /пізнавального/ інтересу; проведення спостережень і дослідів; особиста зацікавленість у результатах пошуку; постановка й розв'язання проблеми /обґрунтування гіпотези/; оперування системою опорних знань, перенесення їх у нові ситуації; самоконтроль та самооцінка правильності пошукових дій.</p>	<p>Підбір системи проблемних завдань короткочасного або тривалого дослідження; забезпечення сприятливих умов для самостійної пошукової діяльності; контроль за ходом дослідницької роботи без прямого втручання; допомога в систематизації та узагальненні одержаних даних, опанованого матеріалу.</p>

<p>4. Колективна діяльність по успадкуванню /колективне дослідження, диспут, колективний виховний захід/.</p>	<p>Активна участь кожного у колективному пошуку; взаємо і самоконтроль мислительних та практичних дій.</p>	<p>Постановка колективно значимої проблеми, мети, завдання: забезпечення сприятливого морально-психологічного клімату в групі; навчання колективної діяльності.</p>
---	--	---

Література

1. Нариси історії українського шкільництва. 1905 – 1933: Навч. Посібник /О.В. Сухомлинська та ін.; за ред. О.В. Сухомлинської. – К.:Заповіт, 1996, 304 с.
2. *Талызина Н.Ф.* Управление процессом усвоения знаний. – М., 1975.
3. *Васильев Ю.Б.* Педагогическое управление //Советская педагогика. – 1982. - № 11, с. 12.
4. Програма та поурочні методичні розробки для середніх загальноосвітніх шкіл. Музика 1 – 4, 5 – 8 класи. – К.: Перун, 1996.
5. *Юркевич П.Д.* Чтения о воспитании. - М., 1965.
6. *Юркевич П.Д.* Курс общей педагогики. - М., 1969.

УДК 371.134:78:37.035.6

О.П. Крусь

НАЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ НАРОДНОПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ

В статті освітається проблема національного виховання майбутніх учителів музики, совершенствовання національно-целостного характера всей системы обучения на музыкально-педагогических факультетах вузов.

Ключевые слова: национальное воспитание, национально-целостный характер обучения.

In the article the problem of national education of the future teachers of music, perfection of national-complete character of all system of training at music-pedagogical faculties of high schools is considered.

Key words: national education, national-complete character of training.

Національне виховання майбутніх учителів музики у вищих педагогічних закладах України вимагає надання цьому питанню належного місця у навчальному процесі. Не випадково у державній національній програмі розвитку освіти у ХХІ столітті з усією силою наголошується, що в сучасних умовах школа має об'єктивно виступати ведучим фактором прилучення молоді до національної культури, традицій і звичаїв. Масована деформація ціннісних орієнтирів, пониження рівня національних авторитетів, ослаблення культурних генотипів - шлях до потрясінь... Культура не може бути служкою одного лише типу свідомості: корисливого, цинічного і чужого загалу. Тому, необхідно повернути втрачені в попередні десятиліття вартості, подолати відчуження від них частини сучасного